

PEGASUS

Även liv- och olycksfallsförsäkring kunna
vi ordna liksom de former av brand- och
annan sakförsäkring varmed

**vi stå
brommaborna
till tjänst**

STÄDERNAS FÖRSÄKRINGSBOLAG

STÄDERNAS ALLMÄNNA BRANDSTODSBOLAG
SVITJOD • STÄDERNAS LIVSFÖRSÄKRINGSBOLAG
GOTHIA • SKOGSFÖRSÄKRINGSAKTIEBOLAG

Huvudkontor: Birger Jarlgatan 16, Stockholm
Avdelningskontor för Bromma:
Hantverkargatan 73, Telefon 53 86 18

Vet Du att

egen UNGDOMENS UPPSLAGSBOK

1. är den enda i Sverige speciellt gjord till de studerandes tjänst?
2. är en rolig bok med mycket att säga om bl. a. sport, film m. m.?
3. är förbluffande billig med hänsyn till omfånget och den slösande rika illustreringen?

Se den i bokhandeln. Starkt linneband kr. 28:—

Gebers

Radio
holm

Ring
25 58 41

Medlem av Stockholms Radiohandlareförening

Låt oss lösa Edert radioproblem!

Vår välutrustade specialverkstad utför snabbt och billigt reparationer å alla slags apparater. Skriftlig garanti å varje arbete. Uthyrning av radio

Vi hämta i hela Bromma!

Till rengöring // av skol-, sport- och helgdagsdressen

kan Ni med fördel anlita

A.-B. KLADKULTUR

FABRIK ULVSUNDA

Telefoner: 25 30 70, 25 67 31, 25 42 60, 25 73 95

Ulvsunda Sågverks A.-B.

BRÄDGÅRD: DROTTNINGHOLMSVÄGEN 195

Telefoner: 25 62 48, 25 63 48

**Trävaror
Treetex
Masonite
Cement
Spik
Papp
Tegel**

**Drev
Mastix
Snickerier**

PEGASUS

FORUMS STYRELSE

Ordf. *Britt-Eva Fürstenberg*
V. ordf. *Tor von Schreeb*
Skr. *Lars Adler*
Prot.-sekr. *Ulla Ljungh*
Skattm. *Yngve Holmberg*
Bibliotek. *Olle Ternström*
Redaktör *Olle Ternström*

PEGASUS

REDAKTION

Olle Ternström
Britt-Eva Fürstenberg
Kerstin Montelius
Neri Voghera

SEKT.-STYRELSE

Ordf. *Halvar Nyström*
Skr. *Kerstin Montelius*
Ordf. *Per Lindberg*
Skr. *Neri Voghera*
Ordf. *Björn Höjer*
Skr. *Åke Vilhelmsson*
Kons. medl. *Lorica Popper*

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	SID.
<i>Presentation . . . . .</i>	3
<i>Forum, Verksamhetsåret 1943-1944 . . . . .</i>	4
<i>Pegasus, Verksamhetsåret 1943-1944 . . . . .</i>	5
<i>Wadköping, en svensk småstadsskildring . . . . .</i>	6
<i>Vad är ultraljud? . . . . .</i>	8
<i>Pristävlingsresultat . . . . .</i>	10
<i>Poesi: Sången om dig . . . . .</i>	13
<i>Stämningbild . . . . .</i>	13
<i>Där står en gravvård . . . . .</i>	14
<i>En soldat har stupat . . . . .</i>	16
<i>Bromma Högra Allmänna Läroverk</i>	
<i>Sådant är det och sådant borde det vara . . . . .</i>	18
<i>Lyriskt. Kåseri av Be . . . . .</i>	21
<i>Valskungen . . . . .</i>	24

Då vi nu lägga fram vårnumret av Pegasus för Eder, se vi med glädje och även med en viss stolthet tillbaka på vårt arbete. Tack vare att vi hunnit giva ut två nummer på ett läsår, ha vi genom det första av dessa fått en del värdefulla erfarenheter, som vi sökt använda oss av vid utgivandet av det senare.

*

Vi ha fått både god och dålig kritik beträffande höstnumret, och vi har varit tacksamma för båda sorterna. Pegasus vårnummer skall ju enligt tradition präglas av Forums pristävlingar och så har även blivit fallet denna gång. Den stora bristen på skönlitterära prosabidrag har tyvärr icke kunnat avhjälpas, utan vi ha istället fått ersätta dessa med lyrik och mera fackbetonade alster. I övrigt må läsaren själv döma; vår brevlåda står öppen för kritik, men vi vore tacksamma om denna kritik kunde bli litet mer positiv än som förut varit fallet. Till sist be vi att få framföra vårt tack till rektor och de lärare och elever, som visat intresse för tidningen och varit oss behjälpliga i vårt arbete.

REDAKTIONEN.

Presentation

FORUM

Verksamhetsåret 1943-1944

Det nya verksamhetsåret inleddes i april 1943 med ett besök på Konstakademien, där Dir. Fritz Erikssons konstsamling utställdes. Deltagareantalet på 7 st. kan innebära, antingen att brommaeleven saknar konstintresse eller är mycket upptagen.

Trots denna föga uppmuntrande början anordnades i mitten av maj en musikallmänbildningstävling mot Gymnasieföreningen Brage från Kungsholmens h. a. läroverk. Forum vann — naturligtvis — med 32 poäng mot 28, till vilket kanske hejar-klackarnas välsvarvade verser bidrog.

Nordisk lyrik i ord och toner hette nästa forum-afton. Arrangörerna kämpade förgäves mot vårväder och fullmåne. Styrelsen beslöt efter denna svåra pers att försöka hämta sig under sommaren.

Det första synliga resultatet av styrelsens rekreation under sommaren visade sig genast vid höstterminens början genom tillsättandet av ett otal kommittéer. En av dessa var redaktionen för Pegasus. Denna vittra och smakfullt utformade tidskrift utkom med ett höstnummer, som t. o. m. citerades i ett par tidningar. Nu har också ett vårnummer kommit. Det är första gången, som Pegasus har utkommit två gånger under samma verksamhetsår, och redaktionen har med anledning härav börjat ta sig ton.

En annan kommitté fick som uppgift att — i enlighet med Forums traditioner — omarbeta stadgarna, denna gång helt och hållet. Det nya stadgeförslaget som i dagarna framlägges för föreningen, innebär i huvudsak, att föreningsmedlemmarna skall rekryteras genom inval av styrelsen. Detta tillvägagångssätt är rådande i de flesta av Stockholms gymnasieföreningar.

C-sektionen har under höstterminen varit riktigt energisk. Först uppfördes pjäsen »Sedelkuppen». Något senare på terminen anordnades en Tjechov-

afton. På programmet förekom bl. a. ett föredrag om rysk litteratur och Tjechov-pjäsen »Björnen». Dessutom har C-sektionen på Forums julfest framfört Hjalmar Bergmans enaktare »Herr Sleman kommer.» Publiken visade sin oförmåga att förstå en allvarlig pjäs genom ett mycket olämpligt uppträdande.

A-sektionen har anordnat en diskussion över ämnet »Skolan, som vi vill ha den», varvid det framkom, att de flesta ej ville ha någon skola. »Skönhetskrämernas kemi och verkan» hette ett B-sektionsföredrag. Sammanträdet bevisades av ovanligt många representanter för det täcka könet. Dessa ville förvisso bli ännu täckare genom att använda de gratisprov på krämer, som föredragshållaren delade ut.

Forum var detta år tillsammans med ring IV värd vid Luciafesten för de gamla studenterna.

En soirée, helt till förmån för danska flyktingar, avhölls under januari i läroverkets aula. Arrangörer var Bromma Konsert- och Föreläsningsförening och Forum. Soiréen var talrikt besökt och inbragte ett gott netto.

Forums tävlingar har i år utökats med ännu två tävlingsgrenar, nämligen en fototävling och en tävling om den bästa vetenskapliga uppsatsen. För resultaten redogöres på annan plats i detta nummer.

För närvarande pågår en serie konstföredrag om modern konst fr. o. m. impressionismen. Förut har hållits en föreläsning om grekisk konst. Det enda större evenemang, som återstår, är årsfesten, till vilken förberedelser pågår för fullt.

Till sist ber föreningen att till Rektor och alla övriga, som stött den i dess arbete få uttala ett varmt tack.

Skr.

Snickeri och Tapetserareverkstaden

BADSTRANDSVÄGEN 3, STORA ESSINGEN. TEL. 52 28 24

NY REGIM

VÄL OCH BILLIGT

Först och främst bör fastslås, att denna artikel är ett provisorium. Härondagen talade jag med tryckeriet och de sade: »Hör nu redaktören! Det blir en sida över i tidningen. Har ni något att fylla den med?» Jag tittade igenom vårt reservmaterial men fann ingenting, som kunde vara lämpligt att sätta på en sida. Jag funderade på en helsidestekning av Kerstin, men klichéer är dyra. Jag bad Britt-Eva om något föreningsaktuellt t. ex. om stadgarna, men Britt-Eva är en upptagen ung dam. Så fick jag korrekturet i dag och fann då, att det var sidan fem, som var tom. Och så kom jag att tänka på, att en liten pendang till allas vår Lasses årsredogörelse kanske skulle kunna duga.

Arbetet med (jag tillåter mig citera vidstående!) »denna vittra och smakfullt utformade tidskrift» var mera pressande under hösten än nu. Detta beror givetvis dels på att de uppiggande värkänslorna »gör arbetet till en lek» dels på att en viss vana från höstnumret underlättade arbetet med vårunumret.

I höstas uppstod en del trassel i samband med annonseringen, till vilket dock red. i stort sett var oskyldig. Den mycket omdisputerade ändringen av omslagsbilden var ett steg, som vi vågade taga först efter många och långa överläggningar. Att den blå färgen smetade av sig ökade inte omslagets popularitet.

I och med att vi denna gång bytt annonsackvisitör och särskilt anbefallt tryckeriet att använda färg, som sitter kvar på tidningen ha de för kritik mest utsatta punkterna avlägsnats. Naturligtvis hade

Tryckfelsnisse varit framme och bråkat i förra numret, så att det i »Ludvigs» dikt om Lars Lucidor talades om »ämnet» i stället för »ännet». Detta fel tycks dock ytterst få av läsarna ha uppfattat ty ännu har ingen påpekat det för red.

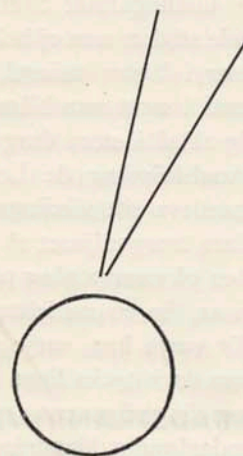
Vi ha denna gång följt ett exempel från ett av Pegasus första nummer. På baksidan av omslaget har nämligen åsatts priset 50 öre, vilket, som det hette i ovannämnda nummer, »gör tidningen mera värdefull för medlemmarna». Tidningen har nu blivit mera värdefull för föreningen i sin helhet, ty den går för en gångs skull icke med förlust, utan torde i stället inbringa cirka hundra kronor till kassörens alltid hungrande kassaskrin. Summan skulle, enligt annonsbyrån, ha kunnat bli avsevärt större, om inte B. L. I. F. med sin kalender inkräktat på annonsmarknaden. Å andra sidan är det tack vare B. L. I. F. som vi fått några annonser alls. Det var nämligen deras omisstänksamme ordförande, som visade oss på annonsbyrån, då föregående ackvisitör vägrade att åtaga sig arbetet.

Nu får vi inte ge ut fler nummer av Pegasus. Nya krafter ur en ny styrelse skall ta vid i höst och det är icke utan saknad, som vi lämna från oss vårt arbete. Det är vår förhoppning, att den kommande red. skall finna glädje i sitt arbete med tidningen, och att den skall lyckas med detta arbete. Framför allt skall det väl bliva den kommande redaktören besparat att skriva provisorisk sidfyllnad ett par dagar innan utgivningsdagen hoppas

Den Oansvarige Utgivaren.

Gynna

PEGASUS' ANNONSÖRER

Wadköping

EN SVENSK SMÅSTADSSKILDNING

Ungefär vid sekelskiftet gjorde landsortsstaden sin entré i den svenska litteraturen. Ludwig Nordström får väl närmast äran av att ha infört den, och han fick snart efterföljare över hela landet. Man fann, att småstaden, som hittills varit ett så gott som outnyttjat motiv i litterär miljöskildring, gömde oanade möjligheter. Man fascinerades av den miniatyrvärld, som dolde sig bakom Kråkvinkels prosaiska fasad. Så blev landsortsstaden ett omhuldat motiv för svenska nittonhundratalsdiktare. Öbacka, Wadköping, Lilla Paris och Grönköping stå i dag lika tydligt för vårt medvetande som någonsin våra privilegierade samhällen, även om de inte återfinnas på kartan. Det är dock med Hjalmar Bergmans Wadköping, som landsortsstaden fått sitt odödliga monument i svensk litteratur.

Första gången namnet Wadköping förekommer i Bergmans diktning är i den klassiska inledningen till MARKURELLS I WADKÖPING, som utkom år 1919. Det var då »solen gick upp, markerande i staden Wadköpings annaler en märklig dag». Det var denna gudabenådade morgon, som en rätta från värdshuset Kupans högt belägna trädgård tillsammans betraktade staden under sig. »Inför henne låg en av konungariket Sveriges mest välbyggda och ansade städer, som ej heller saknade pittoreska antikviteter i lagom mängd, grönskande parker, en lång, smal å samt som blånande bakgrund en sjö». Så ter sig alltså i stora drag den stad, där herr Markurell, häradshövding de Lorche och dennes gracila fru framleva sitt växlingsrika liv. Den ligger där i det klara morgonljuset så tydlig och påtaglig för vår syn men på samma gång på något sätt så långt borta. Det vi se, är en medelstor mellansvensk landsortsstad, där varje hus, varje gata syns oss så bekant, men som dock tycks ligga i en annan värld, i den värld, som är drömmens, sagans och diktens. Det är en underfundig blandning av realism och fantasi, det

är en sagostad mitt inne i det verkligaste av allt verkligt, brukspatronernas och järnbärarnas på en gång rika och karga land. Det är en liten värld för sig, där allt är möjligt för den som tror på sagor. Och det gör Hjalmar Bergman, och det måste den göra, som vill förstå honom.

Det är dock tydligt, att Wadköping i likhet med Lilla Paris och Öbacka har en direkt motsvarighet i verkligheten, och att denna motsvarighet är Örebro, författarens födelsestad, där han tillbringade större delen av sin barndom, därom behöver man knappast tveka.

Bergman har infört barndomsstaden i sin diktning långt innan namnet Wadköping för första gången förekommer i Markurell. I själva verket an knyter så gott som hela hans författarskap till »bergslagsvärlden». Av hans tjugotre romaner stå nitton i mer eller mindre intimt beroende av denna värld.

Detta väcker en viss förvåning hos den som något studerat Hjalmar Bergmans väsen. Det är utan vidare tydligt, att Bergman ägde ett ovanligt livligt fantasiliv, en inbillningskraft, som ofta hotade att föra honom ut på groteskens gungfly. Att han på det hela taget undgick detta, att han lyckades skapa bestående och för yttervärlden tillgänglig litteratur, därför har han kanske framför allt att tacka sin trohet till sin barndoms bygd. Han behöll på detta sätt en kontakt med verkligheten, utan vilken hans diktning troligen skulle svävat bort i sublima och för vanliga dödliga otillgängliga rymder.

Man märker kanske detta klarast, då man studerar Bergmans tidigare verk, skådespelet MARIA, JESU MODER (1905), den fantastiska sagan SOLIVRO (1906) och novellsamlingen BLÅ BLOMMOR (1907), dessa förstlingsarbeten av en föga mer än tjugouårig författare, vilka alla behandla mer eller mindre fantastiska motiv. Om konungariket Aerta-

nien i SOLIVRO säger Fredrik Böök, att »det liknar de fabelvärldar, som fördrömda barn brukar spinna hop, och som för dem bli verkligare, påtagligare än någonsin yttervärlden». Bergman var utan tvivel ett sådant »fördrömt barn», för vilket sagan är verkligare än verkligheten. Han älskade att leva i sin egen värld, en värld, som han omsorgsfullt dolde för människornas blickar, en labyrint fylld av oväntade hinder och förvillande irrgångar, där bråddjup av skräck och mörker locka och stöta tillbaka den oförvägne, som söker tränga dit in. Men också över denna mörka och bisarra värld föll ett ljus, ett ljus, som ofta verkade fladdrande och spöklikt, men som också skänkte den det sant mänskliga värme. Det är säkert ingen överdrift att säga, att dessa dagar i Hjalmar Bergmans föreställningsliv härstamma från barndomens och ungdomens relativt lyckliga tid, och det är också först, då han börjat införa barndomstidens värld i sitt författarskap, som denna sida i hans väsen rätt kommer fram.

Redan i andra delen av BLÅ BLOMMOR hade Bergman i några noveller använt sig av detaljer från sin barndoms Örebro. Staden fick dock ännu endast tjäna som staffage, och lokalfärgen var så svagt antydd, att handlingen lika väl hade kunnat utspelas i ett Aertanien eller något annat av dessa sagans länder, som äro odefinierbara till såväl tid som rum.

Kanske öppnades dock Hjalmar Bergmans ögon genom denna bok för de möjligheter, som Örebro och trakten däromkring gömde. Några år tidigare hade Nordströms »Tomas Lack» utkommit och blivit mycket populär, och det är väl troligt, att denna ypperliga småstadsskildring hos Bergman väckte ett ännu starkare intresse för barndomsstaden. Allt nog, det är vid denna tid, närmare bestämt år 1910, som grundstenen lägges till Hjalmar Bergmans bergslagsdiktning. Detta år utkom nämligen hans första roman med bergslagsmotiv, vilket tillika betecknar hans debut som humoristisk författare. Romanens titel är HANS NÅDS TESTAMENTE, och därmed höll Bergman sitt intåg i hembygden, i »den provins, som han sedermera steg för steg erövrat, och som blivit hans fantasi hertigdöme, där han härskar med oinskränkt maktfullkomlighet». (Fr. Böök).

HANS NÅD blev en framgång för Hjalmar Bergman. Han lyckades uppnå något, som han tydligen aldrig åsyftat, och som i själva verket var så främmande för hans natur: han blev betraktad som en »folklig» författare. Hans egen gamla trotjänarinna, Amanda Löthgren, lär ha yttrat, sedan hon läst

HANS NÅD: »Ja, tänk att våran Hjalmar har kunnat skriva något så bra».

Det är väl knappast troligt, att det var denna uppenbara publikframgång, som sporrade Bergman till att på allvar ge sig i kast med att skildra sin barndomsstad. Faktum är emellertid, att han knappt två år senare avslutade den minutiösa skildring av Örebro förr och nu, som fick namnet VI BOOKAR, KROKAR OCH ROTHAR. Staden spelar nu inte längre rollen av staffage, den blir medelpunkten, den är ett levande väsen, som förändras men dock är detsamma.

Med staden som medelpunkt rör sig ett myller av människor, alla befryndade på ett eller annat sätt. De presenteras alla i en alfabetisk personförteckning i bokens början, och författaren lyckas hela boken igenom med en nästan infernalisk skicklighet hålla isär de till synes hopplöst tilltrasslade släktskapsförhållandena. I krönikeform berättar han stadens historia, alltsedan den gamla frihetsälskande borgmästaren Paulus Stenberg »i tidernas begynnelse» härskade däröver. Han berättar om den stora eldsvådan i staden och om prästen Book och hans syster Mimmi, vilken senare under långliga och lyckliga tider styrde staden med hjälp av en bal kaffe, som hon årligen erhöll från en försmådd friare. Han berättar också, hur som industrialismen finner vägen till den lilla idylliska staden, hur där växer upp en ny stadsdel på den sumpiga och osunda Blekängen, där stadens madammer fordom lade sina vävar till blekning, och där Råttkungen och hans undersåtar levde ett liv i frid och otukt. Det är en stad av smutsiga, lådformiga arbetarbostäder och sotiga fabriker, den på sin ålderdom allt mer snuskige, snåle och förfallne fabrikören Jacob Broms härskar oinskränkt, tills han slutligen på trappan till krogen faller offer för sina undersåtars berättigade förbittring, och dör, sedan han i ett storstilat bokslut gjort upp räkningen med sin Gud.

Staden är i hela denna med detaljer så späckade skildring namnlös, men ingenstädes har väl Bergman så exakt plagierat verkliga förhållanden och handlingar som här. Granskar man ortbestämningar och personer, skall man finna, att ett mycket stort antal av dem bevisligen ägt motsvarighet i verkligheten.

År 1914 utkom första delen av KOMEDIER I BERGSLAGEN. Bergman har här vänt sina blickar från livet inne i själva staden och sökt sig ut till trakten däromkring, till den miljö, han tidigare antytt i HANS NÅD, och som nu utformats till

(Fortsättning på sidan 20)

Vad är **ULTRA** **LJUD?**

Något om vetenskapens och teknikens senaste stora landvinning

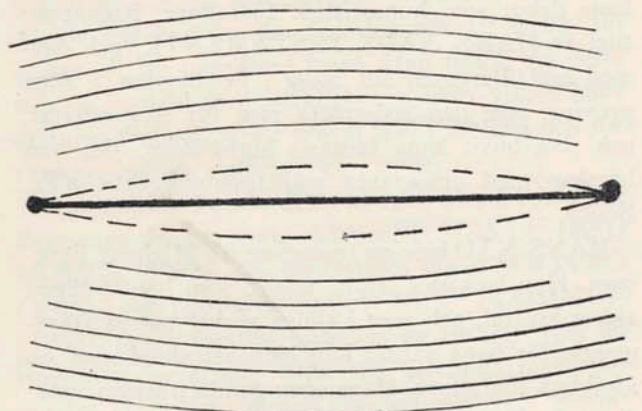
För några år sedan kunde man i de svenska dags-tidningarna läsa en notis om att en dansk ingenjör skulle ha uppfunnit ett slags dödsstrålar. Enligt uppgift rörde det sig om koncentrerade strålar av ultraljud. Trots upprepade förklaringar från vetenskapligt håll (och sannolikt även från uppfinnaren själv) om uppgiftens oriktighet, väckte denna notis allmänhetens förbittring, och danska försvarsdepartementet fick mottaga mängder av brev med begäran om uppfinningens förstörande. Detta är dock icke första gången ultraljudet väckt allmänhetens uppmärksamhet på precis samma sätt. Men mystifierandet av och tron på ultraljudet såsom det fruktansvärda »dödsstråle»-vapnet är på intet sätt berättigad. Ultraljudet har på tre decennier blivit ett av vetenskapens och teknikens allra viktigaste och bästa hjälpmedel; en utveckling som på detta område troligen saknar motstycke. För varje år som går öppnas nya möjligheter tack vare ultraljudet, och utvecklingen på dess område sker i ett rasande tempo. Men vad är då ultraljud? Denna artikel avser att ge ett någorlunda tillfredsställande svar på denna fråga, så att även de läsare, som äro mindre bevandrade i fysikens labyrinter, skola få en uppfattning varom det rör sig.

Det är ju klart, att ultraljudet bör vara nära släkt med det vanliga ljudet, annars vore ju namnet missvisande. I själva verket är ultraljud detsamma som vanligt ljud men av extremt hög tonhöjd. Man kan därför, utan att riskera att föra läsaren in på oegentliga tankebanor, utgå från det vanliga ljudet, då man skall förklara vad ultraljud är.

Låt oss taga en titt på den översta figuren här nedan. Den föreställer en sträng uppspänd mellan två punkter. Det kan vara vilken sträng som helst, t. ex. strängen på en gitarr eller violin, eller ett

snöre uppspänd mellan två krokar. När man knäpper på strängen, eller drager en stråke över den, råkar den i svängning. Detta kan man tydligt se; den svängande strängen synes liksom ett glänsande band, avsmalnande mot ändarna (i figuren antytt genom de streckade linjerna). Att strängen svänger innebär sålunda, att den taktfast böjer sig ett visst alltid lika stort antal gånger i sekunden. Detta antal kallas svängningens *frekvens*. Det är frekvensen som bestämmer tonens höjd; ju högre frekvens desto högre ton. Å andra sidan är det strängens beskaffenhet, som bestämmer frekvensen; ju längre strängen är ju mer elastiskt strängmaterialet är, desto lägre är frekvensen.

Att vi kunna uppfatta ljudet från strängen med våra öron beror därpå, att i mediet kring strängen (detta kan vara luft, vatten eller vilket annat ämne som helst) utbreder sig en ljudvåg åt alla håll. Detta är ju icke svårt att tänka sig; varje gång strängen böjer sig, slår den till några av molekylerna i ämnet runt omkring, dessa i sin tur slå till andra molekyler

o. s. v. Denna ljudvåg fortplantar sig genom mediet med en viss hastighet, olika för varje medium. Antager man, att denna hastighet är A meter i sekunden och att frekvensen är F svängningar per sekund så förstår man, att den sträcka ljudet tillryggalägger under en svängning, *våglängden*, blir A/F meter. Det är därför klart, att ju högre frekvensen är, desto kortare är våglängden.

Nu är det så, att örats ljudmottagare, trumhinnan, inte förmår uppfånga ljud av högre frekvens än c:a 20.000 p/s (p/s betyder svängningar per sekund) Det är emellertid ingenting som hindrar, att man åstadkommer ljud av högre frekvens än 20.000 p/s, och emedan man inte kan uppfatta sådant ljud på vanligt sätt kallar man det ultraljud (överbjud).

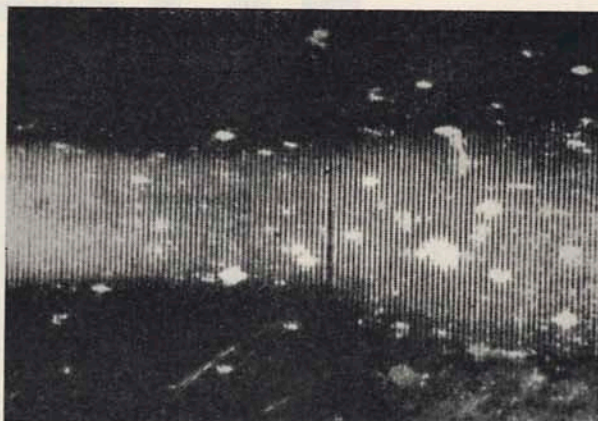
Med de moderna metoder som nu stå till vetenskapens och teknikens förfogande kan man åstadkomma ultraljud av de mest skilda frekvenser och intensiteter. Sålunda har man lyckats åstadkomma ljudfrekvenser på ända till 500 millioner p/s. Vid dessa utomordentligt höga frekvenser bliva våglängderna mycket små; de äro av samma storleksordning som ljusets. Detta förhållande åstadkommer de många synnerligen viktiga fenomen som uppstå då en ljusstråle passerar genom ämnen genomströmmade av ultraljud. Vidare kan man tack vare den korta våglängden koncentrera ljudet i mycket smala strålar utan några stora och ohanterliga reflektorer och skärmar, vilket i hög grad underlättar undersökningarna.

Det kanske intensivaste hörbara ljud som kan åstadkommas, knallen av ett kanonskott, motsvarar en akustisk energi av c:a 0.001 W/cm^2 (W/cm^2 betyder Watt per cm^2 , ett energimått). Normalt tal i ett rum motsvarar c:a $0.000\ 000\ 002 \text{ W/cm}^2$. Medelst ultraljud når man normalt intensiteter om 2 W/cm^2 , och hittills har maximalt åstadkommit intensiteter om 35 W/cm^2 . Ultraljudet kan alltså bli mer än 10.000 gånger starkare än vanligt ljud.

Det är ovanstående för ultraljudet specifikt utmärkande förhållanden som möjliggöra undersökningar av intensiva, snabba mekaniska svängningars verkan på ämnen och förlopp i naturen. Nedan skall givas några få exempel på vad man kan göra med ultraljud.

Ultraljudets stora intensitet och korta våglängd möjliggör ett direkt synliggörande eller fotograferande av ljudvågor med mycket enkla medel. Fotografiet nedan är ett vackert exempel härpå; den fotograferade ljudvågens våglängd är endast 0.4 mm. Den apparatur varmed detta foto tagits, är så enkel, att den lämpar sig för skolförsök.

Den fruktansvärda »Titanic»-katastrofen, då vid atlantångarens kollision med ett isberg över 1.600 människor omkommo, betydde en kraftig stöt framåt för forskningen. Denna katastrof aktualiserade nämligen starkt sjöfartens behov av ett medel att upptäcka de faror, som under vattenytan lurade på fartygen. Under detta skede av intensiv forskning åren 1912—18 uppfanns ekolodet.

Till sin princip är ekolodet synnerligen enkelt. Man skickar från fartygets botten en mycket kort ultraljudsignal (vanligt ljud kan även användas, men av praktiska skäl begagnas aldrig annat än ultraljud), som reflekteras tillbaka av sjöbotten eller någonting annat i vattnet med större yta, t. ex. ett fiskstim. Tidsskillnaden mellan den utsända och den reflekterade signalen registreras. Denna utgör ju ett direkt mått på den väg ljudet tillryggalagt, då man känner ljudets hastighet i sjövattnet, 1.500 meter/sek., och då denna väg ju är två gånger avståndet till den reflekterande ytan kan även detta lätt uträknas. Numera använder man sig nästan uteslutande av självregistrerande ekolod, som på ett papper uppritar havsbottens form och på vilket man direkt kan avläsa djupet i meter. Ekolodet har även tagits i djuphavsforskningens tjänst, då man av den uppritade bottenlinjen även kan dra vissa slutsatser om bottenens beskaffenhet. Ekolodet har tack vare sina utomordentliga egenskaper blivit ett oombärligt hjälpmedel i sjöfartens och vetenskapens tjänst.

Ultraljudets rykte som »dödsstråle» är emellertid inte alldeles utan grund. Det visar sig nämligen, att levande organismer påverkas av ultraljud. Sålunda dödas och upplösas encelliga djur, t. ex. toffeldjur under vissa omständigheter fullständigt redan efter 15 sek. ultraljudbestrålning. Kaninugar och marssvin, som utsätts för intensivt ultraljud, förlamas

(Fortsättning på sidan 12)

PRISTAGARE

i Forums pristävlingar, verksamhetsåret 1943-1944

Oljemålning

Första pris: Nils Norrbine *
Britt-Lis Edgren *
Marianne Ritzler *
Anne-Marie Lindström *

Hedersomnämmande: Inge Montelius
Sven-Elov Ehrén
Sten Ljung

Akvarell

Fritz Ridderstolpe *

Teckning

Första pris: Ingrid Naucér *
Andra » : Åke Eriksson *

Deklamationstävlingen

Första pris: Åke Eriksson *
Andra » : Elisabeth Reich
Tredje » : Kerstin Litzén

Uppfinningar

Första pris: Per Lindberg *
Andra » : Peter Heimbürger *

Modellbygge

Första pris: Lennart Pepa *
Andra » : Mats Dal *
Tredje » : Jan Baeckström *
Fjärde » : Germund Germundsson *

Fotografering

Första pris: Sven Carnestedt *
Andra » : Jan Bellander *

Komposition

Första pris: Kerstin Benner *
Andra » : Göran Thunell *

De med * betecknade får priser.

FOTOTÄVLAN

Andre pristagaren, Jan Bellanders, bästa bidrag

(Agfa Box, Ortokromatisk film $\frac{1}{25}$ sek. Bländare 11. Gulskiva)

Vad är Ultraljud?

(Fortsättning från sidan 9)

efter ca tio minuter och dö redan efter ytterligare 4 à 5 minuters bestrålning. Avbryter man emellertid bestrålningen innan döden inträder ger förlamningen så småningom vika, och efter två dagar är djuren åter friska. Dessa förhållanden bero på den verkan ultraljudet har på hjärn- och nervsubstansen. På större levande varelser fordras mycket intensiv och långvarig bestrålning för att överhuvudtaget få fram några verkningar, och dessa bli sällan långvariga.

Emellertid har forskningen på detta område inte hunnit så långt, då sådana undersökningar bliva mycket långa och svåra och därför mycket tidsödande.

Det som här nämnts utgör endast några mycket få exempel på ultraljudets verkningar och användning. Ultraljudsforskningens framtid är full av möjligheter och för den som är intresserad kan rekommenderas en på tyska skriven bok, »Ber Ultraschall» av L. Bergmann, (Berlin 1942), som utförligt behandlar ultraljudet och dess användning.

N. V.

Brommamärket

i miniatyr såsom kråsnål kr. 1: 15 pr styck, såsom manchettknappar, elegant emaljarbete, kr. 10: 50 pr par
Priserna gälla exklusive omsättningskatt

Fröhandeln

J. E. OHLSENS ENKE A.B.

Fleminggatan 52, Stockholm. Telefon 53 24 53

Sporrong & Co.

KUNGSGATAN 17, STOCKHOLM 7
Telefon Namnanrop Sporrong & Co.

Strids CYKELVERKSTAD

Nockebytorget 21. Obs. Ny adress
Elektriska och alla slags svetsningar
Svetsning Gengasservice Radioservice

ESSI STRUMPAFFÄR

Essinge Brogata 1. Telefon 50 18 22

HERR-, DAM- OCH BARNSTRUMPOR

Byggmästare J. E. NÄSVALL

Kontor: Kungsgatan 48. Telefon 10 80 90

Bostad: Lokattsvägen 53. Telefon 26 17 71

Esther Gustafssons Manufaktur- och Herrekiperingsaffär

Höglandstorget 8. Telefon 25 35 87

Hemmets Tvätt- och Strykinrättning

Nyängsvägen 22, Äppelviken. Telefon 25 02 56

Smedslättens Sybehörsaffär

Smedslättstorget 51. Telefon 25 10 25

Tyger och strumpor i rikt urval

Snickeriet Otto E. Karlsson

Skaldevägen 26. Telefon 25 82 74

Tillverkar och utför alla slags snickerier

E. Elmgrens Pappers- o. Tobakshandel

Smedslättstorget 53. Telefon 25 10 25

Film Framkallning Kopiering

LENARDS SYBEHÖRSAFFÄR

Rekommenderas

Alviksvägen 39. Telefon 25 15 92

Nockeby Herr- och Damskrädderi

W. Dillner. Nockebytorget 15. Telefon 25 58 67

Lagning Vändning Kemisk tvätt Vålgjort arbete

Ängby Glasmästeri och Ramaffär

Ängby Torg. Telefon 37 06 18

Glas Ramar Tavlor

Erik W. Bröms

Rekommenderas

JEWES Cigarr- och Pappershandel

Arkitektvägen 4. Telefon 25 75 15

Allt i skolmateriel

GYNNA VÅRA ANNONSÖRER

God mat till humana priser. Abonnement mottages

Ålstens Restaurant

David Romilssons Färghandel

Höglandstorget 2. Telefon 25 45 44

Golvbonare, Dammsugare o. Barnvagnar uthyras

Sången om dig

av Gill

*Jag kanske kallar dig ett leende,
en död, en födelse, ett skeende,
en psalm, en visa eller melodi,
en ton, en dissonans, en harmoni.*

*Jag kanske liknar dig vid solens ljus,
vid höstregns piskande och vårens rus,
vid myllans svärta och vid himlens blå,
vid allt på jorden, som jag älskar så.*

*Ty sången om min älskade är stum,
den lever evigt bortom tid och rum,
— men orden kan ej formäs av min tunga.*

*Du käraste, fast du är allt för mig,
så kan jag aldrig någonsin för dig
min kärleks Höga Visa sjunga.*

Stämningbild

*Kvällens vindar viska
i de lundar friska,
där daggen nyss har fällt sin klara tår.
Upp på fästet segla
skyar, som sig spegla
i böljan, som emot graniten slår.
Fåglars läten tona,
blomman nu sin krona
böjer vid den flydda dagens grav.
Fyrars ljussken glimma
genom nattlig dimma,
som stilla smyger över Ålands hav.*

N. N.

Det står

Det finns en ö vid Ålands hav,
som kartan ej gett namn.

En främling seglat där i kväv
och kom ej mer i hamn.

Om det en gång så timat har,
en sten bär vittnesbörd,
men röjer dock ej vem han var,
han, havets offerskörd.

De gamla säga än i dag
hans vålnad vistas där.
När stormen tager nya tag,
hans hemska skri det är.

Man säger han kom dit en natt,
ur havet steg han opp,
och mången hört hans vilda skratt—
en vålnads utan kropp.

Far ej dit ut en stormig höst,
far främlingen ej när.

Då vredgat häves havets bröst
kring brottbekransat skär.

Oss skären
en skatt ha
den skatten
som han f

Det ordet
svor giva
men, då ha
nu skriver

Jag varit
— jag ljug
då havet lo
och friden

Först fann
med tall o
men sakna
på liv var

gravvård . . .

Och när jag mindes sägnens ord,
i moln just solen gick.
Märk skuggan föll på skrevans jord,
och bråttom bort jag fick.

Mitt öga sökte längs den strand,
där nyss en gäst jag var —
jag tyckte att jag såg en hand
mig ville hålla kvar.

*

Snabbt stormens skyar jaga hän
på hinlens mörka päll,
och spökliskt gjutes månens sken
på skumkrönt böljefjäll.

Och sjöar gå som tusen gått
med dan mot klippans vägg,
av lav och martall klädd i grått
likt gammalt torvigt skägg.

Där står en gravvård i granit
i backens högsta krön.
Men sällan vägar någon dit
till dödingen på ön.

N. N.

En soldat har stupat

*Jag såg nyss ditt namn
på de stupade frontkämpars lista,
och tidningen föll ur min hand.
Jag var i din famn —
och så var då vårt avsked det sista,
du gick, och du föll för ditt land.*

*Du bad mig en gång,
och jag ville väl lyfta min haka,
men tårarna föll på min kind.
Min väntan var lång,
men du måste ju vända tillbaka.
tillbaka till tågspärrens grind.*

*Du kom aldrig mer,
en kula i Flandern dig fällde,
och graven du fick i Chapelle.
Jag ser hur du ler,
du fick frid där, dit vägen du ställde
— du kom ju till Himlen från Hell.*

N. N.

FÖR ALLT SLAGS
KVALITETS **tryck**

BRÖDERNA **Lagerström**

Fleminggatan 16, Stockholm. Telefon 52 01 85

Mossens **FÄRG**
Kemikalie- och
Sjukvårdsaffär

Rörläggargvägen 27, Abrahamsberg. Telefon 25 20 00

Arkitektvägen 2, Abrahamsberg. Telefon 25 74 85

Telefon **Karl Axels** Telefon
25 89 32 25 89 32
Skrädderiet för damer och herrar med anspråk

Rörläggargvägen 30-32

Rådgör med oss om Edrakläd-
problem, det betalar sig

Nestle

Wella-permanent
Mise en plis-ondulering
Klippning
Första klass arbete av yrkes-
skicklig personal.

Bergmans Damfrisering
Arkitektvägen 20, Abrahamsberg. Tel. 25 90 71

Bröd. Eriksson

Essingestråket 13, Telefon 52 22 04

Kött, Fläsk

Charkuterier

Grönsaker

Färdiglagad mat

Ä P P E L V I K E N S
Elektriska Byrå

Välsorterad affär Snabb service

Alviksvägen 67 (Klövervägens hållplats)
Telefon 25 05 75, 25 36 90

Fiskaffären

Fisk
Grönsaker
Frukt
Konserver

Essingebrogatan 15-17

Telefon 51 89 18

OLGA KARLSSON

Kapp- och Klänningsateljé

REKOMMENDERAS

Rörläggargvägen 20, Abrahamsberg
Telefon 25 75 38

JOHN
JJ ÖNSSONS
B AGERIAFFÄR

Stockholm: Drottningholmsvägen 17
Hantverkaregatan 86
Telefon 50 81 11, 50 11 86

Sundbyberg: Sturegatan 22
Telefon 28 00 37, 28 12 73

John Ericssons

Plattsättning

Norr Mälarstrand 74. Telefoner 50 08 21, 51 65 65
Lager: Baltzar v. Platensgatan 4. Telefon 51 65 65

**Vägg- och golvplattor till bad-
rum och affärslokaler**
Membranisoleringar
Kakelugnar. Öppna spisar

Lärarna (manliga):

Brommaeleverna äro gärna:
högljudda, när de anmodas att vara tysta,
tysta, när de anmodas att tala — och tala högt! —,
oklara i ordval, uttal, handstil,
glömska i fråga om skolsaker,
tröga att lämna skolan (i mer än en bemärkelse),
kvicka att slänga skräp omkring sig.

Många pojkar och somliga flickor äro mera lata,
än som verkar hälsosamt.

Somliga pojkar ha för långt hår!

Men ändå finner jag dem på det hela taget triv-
samma, ty jag möter mycken öppenhet och ärlighet,
hövlighet, vänlighet, villighet, lätt lynne och frisk
skratlust med mera sådant, som är naturligt hos
sund ungdom och som kommer en åldrande pedagog
att känna tacksamhet för förmånen att vara bland
den.

*

Då jag höstterminen 1936 började min tjänst-
göring vid Bromma läroverk, var dess elevantal icke
stort. Men rektorn förutspådde en stor ökning av
elevantalet och det visade sig ju senare att han blev
sannspådd. Tyvärr, skulle jag vilja säga, ty följden
blev att lokaler fick hyras i andra skolor, och detta
blev ur flera synpunkter olyckligt. Bortsett från
organisationssvårigheterna medförde detta arrange-
mang en splittring, i det att »de utackorderade» icke
fingo den rätta samhörighetskänslan med skolan, De
kände sig som främlingar både i den egna läroverks-
byggnaden och i de förhyrda lokalerna. Tack vare in-
rättandet av Ängby realskola kommer dock elevernas
antal numera att minskas, och det är enbart gläd-
jande.

Fjärderingaren (manlig):

En skola kan naturligtvis aldrig bli ett paradiset för
lärare och elever. Men Bromma har faktiskt för-
utsättningar att komma bra nära. Men hur är det?

Låt oss börja med det yttre. Skolbyggnaden är
vacker, lokalerna är ljusa och trevliga. Så långt är
allting bra. Många lärare är också bra. Bara över-
ordningsmännen finge vara i fred i sitt arbete. Så
kommer vi till eleverna. Den tendens till ryggrads-
löshet och osportslighet, med ett ord sagt pjattighet,
som i så förfärande hög grad börjat komma till synes
bland Brommas elever, är den speciellt brommansk,
eller är det lika illa överallt? Är alla flickor i alla
skolor lika svårutmoteliga på rasterna då de kommit
upp i L IV? Jag bara frågar.

Men det finns många saker att vara tacksam för
i vår skola. Visa mig någon skola i Stockholm, vars

Sådant är det:

vaktmästares humör överträffar vår vaktmästares!
Och visa mig ett motstycke till vår ridå! Där ha vi
i sanning två saker att vara stolta över.

Tredjeringaren (kvinnlig):

Det är ca tre gånger för stort — man försvinner
i mängden, vilket är mycket tråkigt, var det än in-
träffar. Det har fullt med kala, vita väggar över-
allt. Spegel på toaletterna saknas. På de många kala,
vita väggarna hänger det såsbruna reproduktioner
av de fina historiska målningar, som utgör vår
nationella konstskatt. Det hänger ett skynke i aulan.
Det (skynket) är t. o. m. i två delar. Skolans elever
föredrar jazzkonserter framför diskussionsaftnar och
bildande soiréer. De mörkaste klassrumskorridorerna
är konstigt nog målade i murriga blå färger, medan
den ljusaste — översta — är solskensgul. I aulan
hänger ett skynke. Och överordningsmännens råd
är en kufisk inrättning.

Andraringaren (manlig):

Bromma läroverk liknar fyra godtyckligt place-
rade sockerlådor. Högtidssalen är ett stort, högt, vitt,
kalt rum. Korridorerna äro långa och smala, klass-
rummen exakt lika varandra. Överallt råder ord-
ning och reda. Allt är byggt efter linjal och vinkel-
hake — ja, utom lärare och elever förstås. Bland de
senare är förhållandet snarare tvärtom. Eleverna
äro vårdslösa, hållningslösa, slarviga och försumliga.
Deras förstånd och kunskaper äro allt annat än
upplinjerade efter linjal och vinkelhake. De komma
för sent till morgonbönerna. De gå inte ut på raster-
na. — Det senare har jag personlig erfarenhet av. —
Jag har själv inte varit ute under någon rast på två
veckor.

Förstaringaren (kvinnlig):

Bromma har rykte om sig att vara ett gott idrotts-
läroverk. Varför kan det då aldrig göra sig gällande
i skidåkning och simning? Skidåkning är man inte
intresserad av i samma grad som av allmän idrott
och till simningen sakna vi träningsmöjligheter.

Varför ha vi så tomma väggar i klassrum och aula?
Tänk vilket utrymme för fresker, tavlor och andra
konstverk!

BROMMA H Ö G R E ALLMÄNNA LÄROVERK

Lärarna (manliga):

Brommaläroverkets många agremanger borde ökas med högtalaranläggning. Varje lärare skulle kunna låta den mekaniska jätterösten utbasuna passande imperativer, t. ex.: Tala tydligt! — Tala högt! — Tyst! — Raska på ut! — Minns, att »karaktär» betyder »skrivtecken»! — Kasta gärna skräp på golvet, bara du genast plockar upp det igen!

Om lärarna därmed kunde flytta över en del mekaniskt arbete på en verklig maskin, finge de bättre möjligheter att bjuda lärjungarna sin andliga och kroppsliga energi i en högre form.

Över läroverket borde — oförglömligt om än osynligt — sväva det magistrala tegnériska mottot, som duger för smått och stort — för handstil och livsstil:

Kraft och klarhet.

*

Om vi alla kunde rymmas under samma tak, skulle vi säkerligen bättre känna förutsättningarna för trivsel och därmed skulle vi även kunna uppnå ett större arbetsresultat.

Till sist ännu en sak. När jag lämnar en avslutningsklass brukar jag uppmana eleverna att ej glömma sin gamla skola. När studentjubileernas tid kommer väntar skolan på gåvor. Läroverket behöver pengar till stipendiefonder och bibliotek och även till konstverk att hänga på de stora tomma väggarna i våra salar och klassrum.

Fjärderingaren (manlig):

Men hur skulle läroverket vara då? Jo, både elever och lärare skulle hjälpas åt att göra vår självstyrelse till en sådan i ordets verkliga bemärkelse. Eleverna skulle känna mer ansvar för sin skola, inte bara betrakta den som en anstalt vilken som helst. Det är en

Sådant borde det vara:

förmån att få gå i Bromma, kom ihåg det!

På de mera döda inventarierna i skolan skulle jag bara vilja ha den förändringen att vår scen fördjupades och att vi finge ett vanligt piano, som gick att flytta från lokal till lokal, så att föreningarna slapp att reducera sina redan förut knappa kassor genom pianohyran vid danser och andra fester.

Tredjeringaren (kvinnlig):

Det bör vara mycket, mycket mindre. Vi vill ha vackra fresker på väggarna. Eller åtminstone gula, röda, gröna väggar. Vi vill ha speglar i toaletterna. Det räcker i värsta fall med en liten, liten en i varje. Och så önskar vi oss riktig konst eller åtminstone reproduktioner i färg på klassrumsväggarna. Och en ridå i aulan. . . . . O, ja! Och så vore det vackert med alla tre klassrumskorridorerna gula. Sedan vill vi välja våra överordningsmän själva. Först då kan man börja tala om självstyrelse. När vi sen har fått riktig matservice (ordnad genom t. ex. Mjölkbaren) i elevernas frukosttrum, så kanske skolan blir riktigt bra. Vem vet?

Andringaren (manlig):

Här måste reformeras. Det är tydligt. Det borde uppsättas tavlor i högtidssalen. Strängare ordningsregler vore önskvärda. Ja, jag vet ett läroverk, som är föredömligt i detta avseende. Då det ringer inträda lärarna, som förut stått uppställda utanför dörrarna, på ett militäriskt »giiivakt» från ordningsmännen. Någon, som inte omedelbart efter lektionen lämnar klassrummet finns inte. Den, som kommer för sent till morgonbönerna betraktas som en kuriositet. Men det egendomliga är att trots detta tyckas varken lärare eller elever vara tillfredsställda. Kanske det i alla fall är bättre med lite mindre diciplin och ordning och lite mer frihet och trevnad.

Förstaringaren (kvinnlig):

Först och främst borde vi ha tak över cyklarna på skolgården. De far synnerligen illa av att stå ute i alla väder. Och sedan var det simbassängen som vi behövde. Lägg den i källaren där skyttarna nu håller till och flytta ut dem till Rocksta!

Wadköping

(Fortsättning från sidan 7)

detta svårdefinierbara begrepp, Bergslagen. Hjalmar Bergmans Bergslag bör icke förväxlas med den landsdel, som i dagligt tal går under detta namn. Dess geografiska läge är tämligen svävande. »Den betecknar», säger Erik Hjalmar Linder, »en sorts originalitet, som gärna förekommer hos hans människor». Det som framför allt lockat Bergman, är de förnäma och anrika bergslagssläkternas förråd av gamla sägner, och kring dessa spinnas de groteska och fasansfulla »komedierna».

I tredje delen av KOMEDIER I BERGSLAGEN, KNUTSMÄSSO MARKNAD, skildras huru Bergslagen under ett händelserikt dygn flyttar in i staden. Detta sker under den årliga marknaden. Det är Örebro's Hindersmessa, som här under annat namn tecknas i all sin färgrika munterhet. Här passerar Bergslagens mäktiga adel revy. Den trängs i den alltför trånga stadens vimmel och tycks kvävas i den fossila småborgerligheten.

Karusellen snurrar i vansinnig fart. Hela det hisnande skådespelet får över sig något av uppsluppen mardröm. Hela denna rusiga feststämning i en värld, som tyckes sväva mellan dröm och vaknaste ha haft sin motsvarighet i Bergmans barnomsminnen, just sådan måste Hindersmessan ha tett sig för hans livliga och känsliga fantasi. Stoffet har varit rikhaltigt och tacksamt, och Bergman har förstått att utnyttja den med en fenomenal teknisk skicklighet. Detaljer, människor och episoder skymta förbi, groteskt uppförstorade och underfundigt belysta, och försvinna för att åter dyka upp, där man minst anar det. Och denna gång får inte heller staden stå vid sidan om och över händelsernas nyckfulla dans. Den ryckes oemotståndligt med, spelar sin roll i den sorglustiga farsen och ligger, då morgonen gryr och spelet är över, grå och ynkelig i disig dagen-efter-stämning. Festen är slut, vardagen tar vid, och solen går upp över onda och goda.

Också i denna bok är staden namnlös, men ingen behöver sväva i tvivelsmål om att det är Örebro, som träder oss till mötes, Örebro utan inskränkningar och med ytterst få tillägg.

Med Bergmans nästa roman inträder emellertid en viss förändring i stadens karaktär. I EN DÖDS MEMOARER (1918) erhåller staden ett namn, eller rättare sagt en beteckning, och den begynnelsebokstav som valts för att antyda stadens namn är W. Nu tillkommer också en del drag i stadens fysionomi, som den tidigare saknat, men som framledes kom

att ingå även i Wadköpings stadsbild. W. är en stiftstad med biskop och domkyrka, och därmed förorsakas också ett avbrott på förbindelsen med Örebro. En del andra nyheter ha också tillkommit, detaljer, som sakna motsvarighet i Örebro, men som däremot i flera fall kunnat spåras till Västerås, där Bergman tillbragte vissa delar av sin ungdomstid, och där han också avlade studentexamen.

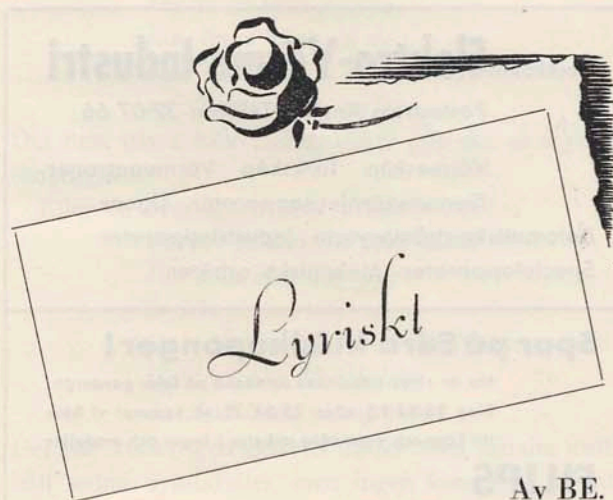
Detta är alltså staden i ny, reviderad upplaga, som senare får namnet Wadköping. Mycket finnes kvar av Örebro i W., liksom sedermera i Wadköping, men viktiga förändringar har dock inträtt, som gjort, att denna bok kommit att beteckna en milstolpe i Wadköpings historia. Utkastet är fullbordat, det utkast, som hade sin blygsamma upprinnelse i BLÅ BLOMMOR, och som sedan vuxit fram ur »staden» i VI BOOKAR och LOEWENHISTORIER och ur »Bergslagen».

Följande år (1919) föddes Wadköping. Visst känna vi igen staden från EN DÖDS MEMOARER från KNUTMÄSSO MARKNAD och VI BOOKAR, men det är dock tydligt, att det är något nytt som skapas med MARKURELLS I WADKÖPING. Ett sådant omdöme motiveras på intet sätt av några revolutionerande olikheter i stadens yttre. Visserligen ha här ytterligare några drag från Västerås fått utfylla bilden, däribland Metallverken. Men det nya, som tillkommit, ligger djupare. Kanske kan det enklast uttryckas så, att Bergman nu infört den medvetna småstadssatiren, som man efter denna bok kommer att återfinna i alla Bergmans Wadköpingsskildringar. Därmed har också modellen i viss mån förlorat i betydelse. Örebro kommer att glida i bakgrunden, och i dess ställe träder Wadköping, som visserligen har djupa rötter i denna stad, men som dock lever sitt eget liv.

Det motiv, som Bergman skildrar i MARKURELLS I WADKÖPING, är detsamma, som han tagit upp åtskilliga gånger tidigare. Han skulle återkomma till samma motiv i sina senare böcker, men sällan eller aldrig har han väl behandlat det med ett sådant mästerskap som här. Det är individen, som genom sitt uppträdande och sina idéer bryter av mot en konventionell omgivning. Den ensamme är här Markurell, den rävröde, bullrande värdshusvärden, och konventionalismen, »den kompakta majoritet», representeras av den dammiga småborgerligheten i Wadköping. Det är mot denna småborgerlighet, detta osunda frimureri, som Bergman vänder satirens udd. Här frodas wadköpingsskandalen bakom gardiner och skvaller speglar: »En äkta wadköpingsskandal

(Fortsättning på sidan 23)

Jag har kastat min yante! Jag har fattat mitt beslut! Jag skall bli skald!

Det har jag nog gått och tänkt på länge, men hur det är, så drar man sig för att visa fram sitt innersta och få det solkat av obekanta händer. Nej, i det längsta biter man läpparna kring sin malande oro och sina komplex. Men nu går det inte längre! Diktartelågan tar ut sin rätt, och jag känner, att det är en högre makt, som leder mig. Inte alls bara hopp om en inbunden bok i Forums tävlingar.

Trots denna högre makt måste jag faktiskt jobba en hel del själv. Mitt intellekt har en hel del att göra, när inspirationen faller över mig. Det finns ju så mycket rim och versmått att hålla reda på. För jag måste säga, att det många gånger bär mig emot att bara skriva meningar utan rytm och rim och sen ordna dem, så att de SER UT som vers. Det är väl ändå att komma lite väl lätt från saken. Då kan det gå med mig som med många andra: en vacker dag sitter man där och recenserar filmer i veckopressen. Nej, sånt är ju inte vers. Det är ju en rent TYPOGRAFISK fråga, och sen får de säga, vad de vill om ursprunglighet och tankens friskhet och rena skärhet. Jag tänker åtminstone FÖRSÖKA med rim. Om det OMÖJLIGTVIS går, så får det vara.

Givetvis ska jag skriva centrallyrik. Åh, det är så mycket, som rör sig i mitt inre. Ibland kan jag sitta långa stunder och bara tänka. Jag har ett mycket LABILT själsliv, ena minuten är jag sprittande glad och andra minuten är jag så där ÖVERGIVET förtvivlad. Men till sådana dikter kan man inte ha rim överallt, det märker jag nu. Jag skall försöka få fram min ångest och förtvivlan och min livsbejakelse på en gång.

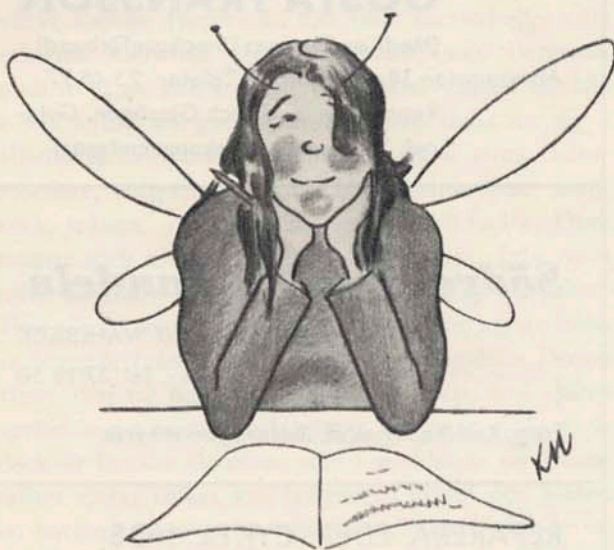
Så här: *Dunkelt flaxande fåglar
ett skri, som sliter och kramar,
Ett leende fyllt av gåtor,
blå himmel, en katt som jamar.*

Centrallyrik ger intrycket, att jag är en sådan djup natur, tycker jag. Kärlek kan man ju också skriva om, fast det är en gymnasietidning, det här. Det är nog lättast att skriva om olycklig, men det går nog knappast an. Folk kunde ju tro, att jag har blivit nobbad. Usch! Nej, jag ska skriva något om min älskades kinder och starka händer och breda rygg. ÅH, Du, Du! eller Till Dig eller Du är min, det är bra överskrifter allesammans. Något namn är det inte värt att ha med, det är ren omtänksamhet om våra skira känslor. Åh, det är vår snart! Jag måste skriva en liten vårdikt om krokus och smutsig snö och dropp från taken:

*Det rinner och porlar,
det brusar och sorlar,
över krokusen faller ett glitter,
arbets alls ej jag gitter.*

*Den sista resten av smutsig snö
har lagt sig ner att stilla dö.
En liten tussilago blyg
sitt huvud sticker upp i smyg.*

Så tänker jag skriva sådana där små intelligenta tankedikter. Det är piffigt. Någoting om världen

och Platon eller om stoft och sländor, som lever blott en dag. Om en dagslända t. ex. med anknytning till eller hänsyftning på människan och hennes, i förhållande till fixstjärnornas, korta levnad:

Villabyrån

Inneh. Byggmästare
O. V. ERIKSSON

Kontor: Färjestadsvägen 6-12, Södra Ängby
Telefon 37 31 64, 37 31 65

Försäljning av villor och fastigheter
Nybyggnader, ombyggnader och
reparationer. Införda offert.

Stockholms Elektro-Värme-Industri

Postadress Ängby. Telefon 37 07 66

Värmeskåp Torkskåp Värmepatroner
Genomskärningsapparater Ugnar
Automatiska strömbrytare Industriapparater
Specialapparater Mekaniska arbeten

Margaretas Damfrisering

Rörläggarvägen 26, Abrahamsberg. Tel. 25 46 80

Trådlös permanent och Jamal permanent
Skönhetsvård

Spar på Edra klädkuponger!

Nu är rätta tiden inne att tänka på Eder garderob.
Ring 25 42 95 eller 25 53 21, så kommer vi hem
till Eder och visar våra nyheter i tyger och modeller

FILIPS HERR- OCH DAMSKRÄDDERI

Arkitektvägen 86, Abrahamsberg, telefon 25 42 95
Nockebytorget 3, telefon 25 53 21

Bröderna Andersson

Nockebytorget 11, Tel. 25 60 17, 25 37 34

Kött Fläsk

Charkuterier

Fågel Vilt

Grönsaker

Sven Anderssons Järn- och Färghandel

Färjestadsvägen 12, Telefon 37 07 95

UR- OCH OPTIK

GÖSTA FRANSSON

(Medl. av Sveriges Urmakareförbund)

Ålstensgatan 18, Ålstensborg. Telefon 25 46 97
Reparation av Ur och Glasögon. Guld-
och Silversaker. Rekommenderas!

G. O. Bageriet

Essinge brogata 8. Telefon 53 77 56

Konditori *Margo*

Essinge brogata 1. Telefon 53 96 80

Södra Färghandeln

INNEHAVARE HARALD WAHLBÄCK

Zornvägen 43, Ängby. Tel. 37 18 50

Färg, Kemikalier m. m. Barnvågar uthyres

Gejlers Livsmedel

Höglandstorget 5. Telefon 25 63 90

**Kött, Charkuterier, Frukt
Grönsaker**

REPARERA EDER CYKEL HOS

Boklings Cykel- och Elektriska Affär

Bällstavägen 201. Ängby 3. Tel. 37 23 93
Vi föra även allt för Edert hems belysning

JOHAN ERIKSSON

Målarmästare

Byggmästarevägen 36, Abrahamsberg
Telefon 25 71 70

Specialité: Villamålning
Fackmässigt utförande. Införda offert

*Jag är en liten slända,
som lever blott en dag.
Och vad som än må hända,
en slända blott är jag.*

Det hela går i folkvisestil, vilket gör det så mycket innerligare.

Eller en överlägsen och världsvis strof:

*Varför tänker du över livet?
Det som blev dig givet
är likväl snart borta.
Och du kommer blott till korta.
Varför söka då och leta
du skall ändå aldrig veta!*

Det har visserligen skrivits dikter med samma innehåll sedan syndafallet, men ingen kan neka till att

detta dels är KLART uttryckt och dels av min speciella utformning. Det märks på STILEN, att det är jag, som har hittat på dikten. (En stil har alla författare).

Ja, det finns så mycket vackert tankelyriskt att välja på så. Och om jag inte kan hitta något motiv efter en tid, så är det väl ingen författare, som tar illa upp, om jag blir lite inspirerad av honom. Jag lovar att utforma det helt och hållet på mitt sätt. Det är nog för mycket begärt att varje skald på hela jorden skall ha sina alldeles egna saker att skriva om. Det vore orättvist. En del upplever ju mer än andra, men det kan de ju inte rå för.

Ja, nu får vi se, hur det går. Pristävlingar är alltid trevliga och så blir man så känd efteråt.

Wadköping

(Fortsättning från sidan 20)

saknar glans, lyster, eggande behag. Den är tung och trög, fet och fadd. I Wadköping finnes icke rum, icke tid, icke användning, icke ens någon anständig förevändning för fantasi».

I sina senare böcker följer Hjalmar Bergman i stort sett den linje, som han i MARKURELLS I WADKÖPING slagit in på. Småstadssatiren, den stundom medlidsamma, stundom ironiska löjet över småaktigheter och trivialiteter i förmögna och välartade staden Wadköping, går som en mer eller mindre skönjbar röd tråd genom dem alla. Nu framträder också Bergman alltmer som en ypperlig komisk författare, med en lysande, förbryllande humor.

Bergman har i Wadköping visat sig som den store skildraren av borgerligt liv i Sverige under 1900-talets första decennier. Han framträder här som ett värdigt barn av en borgerlig tidsålder. Han delade detta intresse för det borgerliga, för affärer och affärsmän, med en stor mängd av tidens mest framstående författare. Strindberg, Anna Tolles Tras, Oscar Wilde och Hjalmar Söderberg hade alla med växlande framgång behandlat samma ämne.

»Hjalmar Bergman var själv», säger Erik Hj.

Linder, »en borgare, som flydde från det borgerliga». Han hade vuxit upp i det borgerliga Örebro. Han var konstnär, diktare och kände sig aldrig rätt hemma i denna miljö — lika litet som i någon annan — men han hade trots allt djupa rötter i sin barndoms värld, kanske djupare än han själv förstod eller ville erkänna. Clownen Jac, den gestalt, som Bergman givit mest av sitt oroliga väsen, låter vid ett tillfälle i ett anfall av gycklande övermod måla av sig i »historisk kostym» och uppträder då »i stora fadermördare, vidlyftig, blommerant halsduk, svart långrock, trånga, gula nankingsbyxor med hällor. Över magen gick en tjock dubbel klockkedja, från vars mitt dinglade en hel kvast av gyllene berlocker. Han såg ut som ett kommerseråd eller en annan bättre borgare från förra hälften av 1800-talet.» Denna figur, den till borgare utklädd clownen, är i själva verket ingen annan än Hjalmar Bergman själv. Och dock är kanske clownen, som i gycklande sentimentalitet spelar rollen som borgare, i grund och botten en borgare, som spelar rollen av clown. Detta är en paradox, och om man närmare studerar Hjalmar Bergman, skall man finna otaliga sådana paradoxer, hans väsen var fyllt av till synes oförenliga motsatser. Det är, som salig Markurell sade, »besynnerligt men inte alls underligt».

L.

Vals KUNGEN

För jämnt hundra år sedan stod följande »Ankündigung» att läsa i Wiens tidningar:

»Inbjudning till den Soirée dansante, som tisdagen den 15 october 1844 t. o. m. vid ogynnsam väderlek kommer att äga rum i Donmayers Casino i Hietzing. Johan Strauss (son) skall hafva äran att för första gången dirigera sin egen orkesterpersonal och jämte olika ouvertyrer och operapiécer äfven föredraga flera av sina egna compositioner. . . . .»

Vi ha emellertid svårt att tänka oss, att de tjusande wienervalser, som ännu utgöra ett omtyckt inslag i den moderna dansmusiken, skulle ha skapats för snart ett sekel sedan. Förunderligt väl ha de med sin friska ursprunglighet och sina smekande och förtrollande melodier hållit sig unga in i våra dagar.

Då Johann Strauss som nittonåring vid ovan nämnda tillfälle för första gången uppträdde offentligt, vann han genast publikens bevägenhet. Fadern, Johann Strauss d. ä., som tidigare varit Wiens avgudade valskompositör fick så småningom lämna plats åt sonen. Efter faderns död 1849 övertog Johann Strauss d. y. dennes orkester och var nu icke blott Wiens utan hela Europas och Amerikas förklarade gunstling genom sina elektriserande dirigentegenskaper. Ty Strauss företog konsertresor icke endast i Europa utan även i Amerika, där han gjorde ofantlig lycka.

Framför allt blev emellertid Strauss hela världens avgudade valskung, som strödde omkring sig melodier, sprittande av livsglädje blandad med ett stänk av vemod, vibrerande av rytmisk vitalitet och glittrande i en lätt och luftig instrumentering. An der schönen blauen Donau, Geschichten aus dem Wienerwald, Künstlerleben, Morgenblätter m. fl. äro alla prov härpå.

Strauss ägnade sig även åt operetten och med sådana mästerverk som Läderlappen och Zigenar-

baronen vann han en rad stora framgångar. Själve kejsar Frans Josef säges efter att ha bevistat en Strauss-operett ha yttrat till kompositören: »Jag har roat mig praktfullt. Det är märkvärdigt, er musik åldras lika litet som ni själv. Ni har ju inte alls förändrats och jag har ändå inte sett er på så länge. Jag lyckönskar er till er opera.» Och ändå var det den gången frågan om en av Strauss' sämre operetter.

Även de stora mästarna i musikens värld voro hängivna beundrare av Strauss och hans valser. Richard Wagner yttrade sig vid ett tillfälle på tal om Strauss: »Denna är den mest musikaliska skalle, som någonsin kommit för mina ögon». Wagner, trött och utarbetad, hörde vid ett annat tillfälle ett kapell i närheten spela Strauss. Han flammade plötsligt upp och tog taktpinnen ur dirigentens hand: Vin, kvinnor och sång! Så anförde Wagner själv Strauss-valsens, problemens höge mästare spelade den problemlöse, den nedtyngde spelade den frigjorde. Även Brahms, som personligen var god vän med Strauss, var en livlig beundrare av dennes kompositioner. Det berättas, att, då Brahms av en dam ombads skriva en autograf, han nedskrev några takter ur An der schönen blauen Donau och därunder bifogade: »Tyvärr ej av Brahms.»

Att Strauss ej endast dyrkades av wienarna framgår av följande händelse, som inträffade under en resa till Ryssland. Vid en konsert i Vauxhallpalatset utanför S:t Petersburg var bifallet enormt. Publikens applåderade och satt kvar sedan konserten slutat, och förgäves blåste järnvägsmän i sina pipor och hotade med att skicka iväg dagens sista tåg till Petersburg. Strauss steg ned från podiet och tillsade sitt folk att packa ihop instrumenten. Publikens spärrade emellertid vägen för honom och ville efter fem timmars musik höra mera. Genom skratt och rop hörde man hur tåget frustande rullade iväg mot Peters-

burg. Tusentals voro härigenom avskurna från hem och nattläger. Jublet växte, Strauss kom tillbaka och sade på franska: »Mina damer och herrar, om var och en betalar två rubel — till ett välgörande ändamål, för de sårade i kriget — spelar jag en timme till.» Hans ord hälsades med frenetiskt jubel och ända till klockan två på natten välldes hans fars och hans egna valser och polkor ut över salen.

Hur såg då denne Strauss ut och hur anförde han sina valser? En god föreställning härom, kanske något karikerad, ger oss följande beskrivning, hämtad ur en samtida tidning:

»Ditt kolsvarta krullhår fläktar välfriserat. . . . De små (obs. bilden. . .) polisongernas skuggande snår. . . . En lätt bugning från din sida, ett åskslag från vår. . . . Du vinkar med stråken, en halv blick skjuter ur ögonvrån åt höger, en halv åt vänster över flyglarna av din här, och fyrtio man stark störtar den sig utantill över opus 999. . . . Din höga gestalt reser sig högt över vimlet, överallt leder din stråkspets. På elegiska ställen höjer och sänker sig stråken i långa, mjuka våglinjer, handen och hela armen följa den och slutligen vaggas du ända från höfterna fram och åter. Så följer ett raskt tempo — stråken hoppar i sicksack från höger till vänster allt snabbare. . . . Tempot blir stormande, du håller stråken som fäktaren sin sabel och slår ej längre takten utan hugger den — en fäktimme omsatt i musik. . . . Först nu kommer höjdpunkten: med ens stelnar stråkspetsen i luften, en vild blick skickas åt höger, en åt vänster — anföraren kastar huvudet tillbaka, fiolen upp mot hakan, och störtar sig därpå i spetsen för sina tappra in i fortissimo. Nu hoppar och dansar varje fiber i honom, stråken rasar över strängarna. . . . Armarna sprätta ut som en La Chappes telegraf, frackuppslagen fläktas, och skörten flaxa. . . . I sanning trefjärdedels takten förkroppsligad klädd i frack. En dånande applåd brusar från den elektriserade publiken och dränker de sista ackorden. Med en tvär vändning, till hälften en bugning till hälften ett språng, är Johann Strauss med ens försvunnen. — Det kan man ej fränkänna dig, Johannes den andre, att du förstär sätta dina valser i scen.»

Johann Strauss synes ha haft ovanligt lätt för att komponera. Förutom valser skrev han även polkor, mazurkor, kadriljer, marscher m. m.; hans opusnummer uppgår till närmare 480. Typisk är följande händelse:

Strauss sitter klockan sex på morgonen dödstrött och utvakad med de sista dropparna vin i glaset framför sig; solen skiner redan in i balsalen, och

den sista galoppen har drivit gästerna hemåt. Då närmar sig en bekymrad ledamot av kommittén för nästa dags teknikerbal och frågar Strauss, om den beställda nya valsen är färdig ännu. Icke en not skriven! Strauss småler förläget, pinsamt berörd, så börjar han fundera: teknik — kraftöverföring — drivkraft — maskiner. Ur hans utvakade hjärna framspringer så den berömda valsen Accelerationerna. Den upptecknades på den på bordet liggande matsedeln och spelades, som utlovat var, på teknikernas bal dagen därpå.

Det är intressant att se hur Strauss ända in i ålderdomen utvecklade och fulländade wienervalsen. Redan fadern Johann Strauss d. ä. hade sökt förbättra den av Joseph Lanner skapade valstyp, som vi känna under namnet wienervals och hade på sitt sätt lyckats därmed. Han hade på melodien och rytmens bekostnad alltmer låtit harmonien taga överhand, valserna blevo symfoniska. Som exempel kan nämnas Lorelei-Rheinklänge. Hans son förstod emellertid, att, om utvecklingen skulle fortgå i denna riktning, skulle valserna så småningom i brist på rytm bli omöjliga att dansa efter och närmast bli att betrakta som konsertmusik. Han lät därför harmonien träda tillbaka och ägnade sitt mesta intresse åt melodien och blev dess sannskyldige häxmästare. Hur banalt kunde exempelvis icke det första temat i An der schönen blauen Donau ha blivit, om icke Strauss' säkra känsla för den helgjutna och välbalanserade melodien funnits! Det underliga med Strauss var, att de valser, som skrevs, då han var relativt gammal, dock bära ungdomens friska och livfulla prägel. Kejsarvalsen, som tillägnades den gamle, av Strauss så livligt beundrade Frans Josef, skrevs, då Strauss var nästan 70 år gammal. Detta verk, den kanske vackraste av alla valser, gör mer skäl för namnet konsertvals. Dess inledning med den graciösa och fint instrumenterade melodien för närmast tanken till Mozart. I de så följande valstemata finna vi hans friska och ljusa tankar i en högtidlig och ståtlig framställning. Men även i operetten visade Strauss, att han var en harmoniens mästare. Ouvertyren till »Waldmeister» t. ex. är i all sin enkelhet en ståtlig stycke konstmusik.

Då Johann Strauss d. y. den 3 juni 1899 avled, fick hela Wien sorg. Det sorgetåg, som följde honom till graven, var nära nog oändligt; alla ville följa mästaren till hans sista vilorum, den mästare, som i över ett halvt sekel spritt glädje och ljus omkring sig och lämnat den gamla kejsarstaden vid Donau ett odödligt arv: wienervalsen.

T. v. S.

<p><i>Äldsta cykelaffären i Bromma!</i> 40-årig mekanisk verksamhet. 26 år inom cykelbranschen!</p> <p>Bromma CYKEL-, SPORTAFFÄR OCH REPARATIONSVERKSTAD Ulvsundavägen 10, Ulvsunda. Tel. 25 68 22</p>	<p>HEDDA LARSSON <i>Mode- och Sybehörsaffär</i> Alviksvägen 51. Telefon 25 04 76</p>
<p><i>Herr- och Damskrädderi</i> Firma Carl S. Hallman Gustavslundsvägen 169 (mitt emot kommunalhuset) Telefon 25 67 68 Beställningar av Herr- och Damkläder, Svenska och engelska tyger</p>	<p>Birger Lundqvists <i>Trädgårdsanläggningsbyrå</i> Åkerhjelmogatan 21, Ulvsunda. Telefon 25 63 58 Ritar, anlägger, underhåller samt levererar allt för trädgården och gårdspalteringen</p>
<p>TANDLÄKARE ERIK ENG RÅNÖVÄGEN 5, ÅKESHOV TELEFON 25 50 80 <i>Mottagning efter överenskommelse</i></p>	<p>Bromma Rör <i>Inneh. A. Carlsson</i> Alviksvägen 79, Äppelvikens Telefoner: Kontor 25 20 15, 25 01 56, Bostad 26 07 19 Gas-, Vatten- Avlopps- och Värmeledningsentreprenör Bemyndigad entreprenör för Stockholms Stad med förorter. Nyanläggningar och reparationer av alla slags rörledningar utföras</p>
<p>von Waldens Bröd- och Mjölkkaffär GUSTAFSLUNDSVÄGEN 167. TELEFON 25 11 85 REKOMMENDERAS</p>	<p>ERNST WAHLKVIST <i>Skrädderi och Pälsateljé</i> ALVIKSVÄGEN 95 TELEFON 25 04 40 <i>Etabl. 1915</i></p>
<p>OLGA SJÖGRENS <i>Sybehörsaffär</i> ALVIKSVÄGEN 45. TELEFON 25 04 53 MANUFAKTUR, TRIKÅ, HERREKIPERING NYHETER I BLUSAR OCH KLÄNNINGAR</p>	<p>KRÅNGLAR EDER Radio? Vänd Eder med förtroende till Västerled 12 Telefon 25 92 18 ankn. bostaden Äppelvikens Cykel- och Radioservice</p>
<p>Firma Lilly Larsson Tobak- och Pappershandel Annonsbyrå. Billiga böcker. Ramar. Allt skrivmateriel Alviksvägen 47. Telefon 25 08 12</p>	<p>Hos Ericsson & Olsson ÅLSTENSTORG. TELFONER 25 30 19. 25 30 67 finner Ni i riklig sortering och goda kvaliteter Kaffe, Frukt, Konserver Kött, Charkuterier, Delikatesser</p>
<p>Alviks Bilverkstad TELEFON 25 14 05 <i>utför alla slags bilreparationer omsorgsfullt</i></p>	<p>ÄR DET FEL RING TILL SEL ELEKTRISK AFFÄR Brommaplan 407. Tel. 25 97 03 Försäljning av allt elektrisk materiel</p>
<p>Ängby Guldsmedsaffär Vällingbyvägen 7 "Ängby Bodar" Telefon 37 06 34 (Busshållplats Runstens Plan) Rekommenderas vid inköp av guld, silver och nysilver Reparationer utföres omsorgsfullt till humana priser</p>	<p>Regummera och reparera ringarna hos Alviks Gummiverkstad Telefon 25 19 20. Adress: Bromma Servicestation</p>

<p>Äppelvikens Bokhandel är affären när det gäller böcker</p>	<p>Frisören Alviksplan</p>
<p>Anny Nygård Vilthandel Centralsaluhallen 97 Telefon 10 86 28</p>	<p>Erikssons Snickeriverkstad Smedslättstorget 48. Telefon 26 18 44. Bostad 25 82 14 Alla slags snickerier Begär offert</p>
<p>AB Elektro-Montör Entreprenör E. Persson Av Sthlms Elverk antagen entreprenör Sareksvägen 1, Traneberg. Telefon 25 36 45 Efter affärstid telefon 25 34 36 Elektriska installationer för belysning och kraft samt alla slags reparationer utföras</p>	<p>Äppelvikens Tvätt- och Strykinrättning Västerled. Telefon 25 06 43 Ombud för Masters kemisk tvätt och färgning. Mottager all slags tvätt. Hämtas och hemsändes. Mangling emottages</p>
<p>SPJUTES BAGERI Västerled 12. Telefon 25 97 31 Konditorivaror. Rekommenderas</p>	<p>Besök Konditoriet Grundläggarevägen 7 Abrahamsberg. Telefon 25 89 46 Gott kaffe. Goda bakverk. Radiogrammofon. Öppet även söndagar</p>
<p>Sköt Edert hår i H. Tärnells Herr- och Damfrisering Tranebergsplan 2. Telefon 25 89 75</p>	<p>I ljus och mörker anlita Söderholms Elektriska Höglandstorget 6. Telefon 25 30 33 RADIO Elverkets entreprenör</p>
<p>Erik Lundells Järnhandel Nockebytorget, Nockeby Brommaplan. Riksby Telefon 25 60 05, 25 51 72</p>	<p>Tobakshandeln Telegraminlämning Gustaflundsvägen 175 Rekommenderas Telefon 25 00 18</p>
<p>Västerledboden Västerled 2, Telefon 25 12 51 Alléparkens hållplats Garn. Alla Perssons modeller och beskrivningar Hemslöjdsartiklar i halm, trä, metall, porslin och keramik. Mönsterklippning. Tillskärning. Provning</p>	<p>PARK KONDITORI Västerled 4, Telefon 25 15 80 Gott kaffebröd och småbröd. Konfekt och Choklad, egen tillverkning</p>
<p>Norbergs 1:sta klass Vändningar, ändring- Herr- och Damskrädderi ar, reparationer och pressningar emottages Förstklassigt arbete till förmånliga priser garanteras</p>	<p>Verabageriet Västerledstorget 3, Äppelviken. Telefon 25 21 38 Rekommenderas</p>
<p>Vinbergs Livsmedel Efttr. BRÖD. PALMÉR, NOCKEBYVÄGEN 23 Tel. Köttavdelning. 25 38 75. Fiskavdelning. 25 74 75 Prima Kött- och Charkuterivaror Fågel Vilt Grönsaker Dagligen färsk fisk</p>	<p>Golvboningsmedlet PROL jämte erforderliga borstar och redskap anbefallas i benägen hög- komst. Leverant. sedan årtal till olika statsinstitutioner. Inf.offert AB. Prols Fabriker, S:t Paulsg. 25, Stockholm. T. 40 82 20</p>
<p>ÅLSTENS PARFYMAFFÄR rekommenderas! I. Pettersson, Ålstensgatan 18. Telefon 25 39 57</p>	<p>HILDUR STRANDBERGS Livsmedel Drottningholmsvägen 270, Ulvsunda. Telefon 25 51 95 Rekommenderas</p>

<p>Elin Vahlbäcks Bageri Ulvsunda slottsväg 20. Telefon 25 67 93 Rekommenderar sina goda bakverk</p>	<p>W. Pettersson, Urmakare Västerled 2, Äppelviken. Telefon 25 08 49 Konfirmationsgåvor</p>
<p>ALL-STRUMPAN Essinge-Brogata 20, Telefon 51 32 88 Specialaffär i strumpor och damunderkläder</p>	<p>Olof Ankarskog Västerled 33, Äppelviken Telefon 25 16 81, 25 00 61 Speceri-, Kött- och Charkuteriaffär Hummer, Höns, Vilt, Lax, Frukt, Konserver allt till dagens lägsta priser</p>
<p>Smedslättens Kemiska Tvätt Bergviksvägen 49 (vid Smedslättstorget). Telefon 26 00 36 Vi hämta och hemsända</p>	<p>Georg Karlssons Herr- och Damskrädderi Alviksvägen 51. Telefon 25 73 17. Rekommenderas</p>
<p>Lilla Caféet Ulvsundavägen 69. Telefon 26 18 02. Ulvsunda Extra gott kaffe med bröd</p>	<p>Frisersalongen Färjestadsvägen 12 Rekommenderas Yrkesmässigt utförande. Inneh. Olof Lindblom. Telefon 37 34 98</p>
<p>Gustaf Nilssons Livsmedel Tranebergsvägen 59. Telefon 25 06 75 Förstklassiga varor Reell behandling</p>	<p>Äppelvikens Fotomagasin OCH PAPPERSHANDEL rekommenderar allt sitt fotoarbete Alviksvägen 69. Telefon 25 15 21</p>
<p>Blomsterhandeln Fridhemsgatan 22 (Mitt emot Kommunala Mellanskolan) Tel.50 51 32 Dagligen färska blommor. Vackra arbeten. Billiga priser</p>	<p>GRÖNSAKER FRUKT BLOMMOR Lifvergren & Bergman Alviksvägen 39. Telefon 26 30 38</p>
<p>Gör Edra inköp i Lundbergs Tobaksaffär Fridhemsgatan 15</p>	<p>CYKELEXPRESS Abrahamsbergsvägen 38, Abrahamsberg. Telefon 25 77 86 utför alla slags budskickningar, transporter och flyttningar med transportcyklar och släpvagnar samt alla slags CYKELREPARATIONER</p>
<p>ENGSTRÖM & CO. Västerled 20, Äppelviken. Telefon 25 13 23 REKOMMENDERS</p>	<p>Schneiders Frisersalong Rörläggargvägen 32, Abrahamsberg Välgjort arbete Individuell behandling</p>
<p>Ring eller besök den välsorterade Kött- och Charkuteriaffären GRUNDLÄGGAREVÄGEN 5-7. TELEFON 25 92 38 Vi föra även specerivaror. 3% återbäring. Varor hemsändes</p>	<p>INTAG EDERT KAFFE PÅ Bengtssons Konditori BROMMAPLAN Även försäljning av förstklassiga bageri- och konditorivaror</p>
<p>Jonas Anderssons Läderhandel Filial: Hantverkaregatan 85. Telefon 51 11 13 Reseffekter, Sportskodon, Portföljer, Vandraväskor, Skolväskor m. m. Reell behandling. Snabb expedition</p>	<p>A. Carlsson Cigarraffär Västerled 12, Äppelviken. Telefon 25 08 39 Tobak, Tidningar, Tekniska varor, Pappersvaror m. m.</p>

PRIS **50** ÖRE